

N:o 9.

Ank. till Riksd. Kansli den 9 April 1872, kl. 12 midd.

*Konstitutions-Utskottets Utlåtande, angående väckta motioner om
förändrad organisation af Statsrådet.*

Till Konstitutions-Utskottet har från Riksdagens Andra Kammare öfverlemnats en af Herr *Carlén* väckt motion (N:o 195), innefattande förslag till en ombildning af Statsrådet. Den nya organisationen, hvartill motionen endast innehåller ett utkast, skulle, enligt motionärens förklaring, hvila på den grundsats, att de Konungens rådgifvare, hvilka det tillkom att handhafva de egentliga regeringsärendena och sålunda intaga en företrädesvis politisk ställning, helt och hållet befriades från utöfvandet af den administrativa domsrätten, som det oaktadt fortfarande skulle blifva ett regeringsåliggande. I öfverensstämmelse härmed föreslår motionären:

»att Konungens Råd delas i tvänne afdelningar;

att hvardera afdelningen bildar en särskild konselj, den ena för de egentliga regeringsärendena, hvartill äfven skulle räknas besvär öfver tjenstetillsättningar, och den andra för alla besvärsmål i öfrigt;

att den förra konseljen, som skulle kunna benämnas Ministerkonselj, består af sex, högst sju, och den sednare, som skulle kunna kallas Statsrådsconselj, af fem ledamöter;

att Konungen, som eger bestämma statsdepartementens antal och verkningskrets, bland Ministerkonseljens ledamöter nämner departementschefer och en statsminister, hvilken jemväl fungerar såsom konseljpresident;

att åt departementscheferne öfverlemnas mera oförtydbart än i nu gällande Regeringsform rättigheten att hvar för sig meddela erforderliga

föreskrifter till vederbörande embetsverk och embetsmän för ärendenas beredning, för upplysningars infordrande och för att bringa regeringens beslut i förvaltningsfrågor till verkställighet;

att Statsrådskonsejens ledamöter få sig uppdraget att, jemte handläggning af besvärsmålen, utarbета nödiga ansedda ekonomiska, administrativa och kommunala lagar och författningar;

att vederbörande Departementschef må vara berättigad att deltaga i lagstiftningsarbetena inom den rådsafdelning, som bildar Statsrådskonsejen, samt

att Konungen eger, när han så finner nödigt, sammankalla alla rådgifvarne till sammansatt konsej, hvilket måhända alltid borde ske då nya lagar äro i fråga att utfärdas.»

I sammanhang härmed har Utskottet till behandling förehaft en i Första Kammaren af Herr *von Ehrenheim* väckt motion (N:o 9), åsyftande hufvudsakligen att med upphäfvande af det grundlagsstadgande, hvarigenom högsta värdigheten inom Statsrådet tillagts Justitie-statsministern och Statsministern för utrikes ärendena, Konungen skulle ega att bland Statsrådets ledamöter utnämna en Statsminister, hvarförutan ur Regeringsformen borde utgå hvad som stadgas dels i 6 §, att bland de tre Statsråden utan departement minst två böra hafva förvaltat civil beställning, dels i 34 § angående Statsrådsledamöternas rang. Enligt förslaget skulle Regeringsformens 5, 6 och 34 §§ erhålla följande lydelse:

§ 5.

Statsrådet skall bestå af tio ledamöter, bland hvilka Konungen utnämne en Statsminister. Desse ege att alla i Statsrådet förekommande ärenden öfvervara; ej må fader och son eller bröder på en gång vara ledamöter af Statsrådet.

§ 6.

Af Statsrådets ledamöter skola sju vara chefer hvar för sitt departement, nemligen:

En för Justitie-departementet;

En för Utrikes-departementet;

En för Landtförsvars-departementet, hvilken tillika vare Konungens ädgifvare i kommandomål för arméen;

En för Sjöförsvars-departementet, hvilken tillika vare Konungens rådgifvare i kommandomål för flottan;

En för Civil-departementet;

En för Finans-departementet; samt

En för Ecklesiastik-departementet.

Den närmare fördelningen af ärendena departementen emellan bestämmes af Konungen genom en särskildt utfärdad, offentligen kungjord stadga.

§ 34.

Statsminister eller Statsråd må icke tillika annat embete utöfva, ej heller några inkomster deraf uppbära. Justitieråd må ej tillika annat embete innehafva eller utöfva.

Härförutan skulle nödiga redaktionsförändringar vidtagas i de öfriga §§ af grundlagarne, der benämningarna Justitie-statsministern eller Statsministern för utrikes ärendena förekomma.

Enligt 1809 års Regeringsform, sådan den i detta afseende oförändrad gällde intill år 1840, utgjordes Konungens Råd af nio ständiga ledamöter, nemligen Justitie-statsministern, Statsministern för utrikes ärendena, sex Statsråd och Hofkanslern. Af dem skulle Konungen i alla regeringsärenden inhemta råd, men dertill var ock deras kall inskränkt. Med ärendenas beredning och föredragning i Statsrådet hade de ej någon befattning. Denna skyldighet ålåg de fyra Statssekreterarne, af hvilka hvar och en hade säte och stämma i Statsrådet, då han der föredrog de åt hans handläggning anförtrödda ärenden. Innan föredragningen skedde, skulle vissa mål, företrädesvis besvärsmålen, undergå en förberedande behandling hos Rikets allmänna ärendens beredning, der de för sådant ändamål föredrogos af Statssekreteraren eller en Expeditionsssekreterare; och skulle Beredningens yttrande i Statsrådet anmälas, när ärendet der till afgörande förekom. Sedan Konungens beslut blifvit fattadt, ombesörjde Statssekreteraren dess utfärdande och biträdades dervid af en afdelning eller expedition af Konungens Kansli.

Af en sådan sakernas anordning var en naturlig följd, att Statssekreterarnes rådslag blefvo de, som vid rådsbordet gjorde sig företrädesvis gällande, ty den förberedande handläggningen af ärendena satte

dem i stånd att deltaga i Statsrådets öfverläggningar med en sakkänedom, hvilken Statsrådets öfrige ledamöter icke voro i tillfälle att i lika mån tillägna sig. Men Statssekreterarnes öfvervägande inflytande på regeringsärendenas gång var icke egnadt att befordra den öfverensstämmelse i grundsatser och enhet i deras tillämpning, som borde utgöra det sammanhållande elementet i regeringens verksamhet inom förvaltningens skilda områden. Ty Statssekreterarne egde ej skyldighet eller ens rättighet att öfvervara hvarandras föredragning och voro således utan ansvar för hvad som beslöts i sådana ärenden, hvilka icke hörde till deras befattning. Saknaden af enhet i beslutens fattande parades med bristande kraft att utföra dem. De förvaltande verken voro ställda helt och hållet utom Statssekreterarnes kontroll, hvaraf följde, att de hvilka buro ansvar för Konungens beslut saknade makt att tillse, det dessa beslut blefvo af underordnade myndigheter vederbörligen verkställda.

Efter flera fruktlösa försök att afhjelpa dessa brister i Statsrådets organisation och ställning till öfriga förvaltningsorganer lyckades det Konstitutions-Utskottet vid 1834—1835 års riksdag att förena meningarna om det förslag, som derefter år 1840 blef och ännu fortfar att vara gällande lag. Utskottet framhåller i sitt betänkande angelägenheten deraf, att genom regeringsärendenas ändamålsenliga fördelning och deras likväl bevarade inbördes sammanhang full kraft och enhet i riksstyrelsen måtte beredas, äfvensom svårigheten om ej onöjligheten att rättvist tillämpa den i grundlagarne stadgade ansvarighet för rådslagen, innan Konungens rådgifvare till ett nödigt antal ställdes i spetsen för hvar sin gren af styrelsen, så att de närmast Konungen må kunna både öfver-skåda egna förvaltningsföremål och taga kännedom af hvarandras, med skyldighet å ena sidan att när som helst göra Konungen redo för administrationens gång och resultat, samt å den andra med tillräcklig myndighet att inom det dem anförtrödda departement främja verkställigheten af Konungens beslut och vaka öfver allmänna författningars efterlefnad. Hufvuddragen af den nya organisationen kunna sammanfattas sålunda, att Statsrådet skulle bestå af endast ständiga ledamöter, hvilka egde att öfvervara afgörandet af alla regeringsärenden, att ett visst antal af Statsrådets ledamöter blefvo chefer och föredragande hvar för sitt Departement, hvaremot Statssekreterarnes embeten indrogos, att Rikets allmänna ärendens beredning upphörde, samt att genom ett tillägg till 38 § Regeringsformen Departementscheferne bemyndigades att omedelbart till vederbörande expediera alla föreskrifter och erinringar om verkställighet af utfärdade beslut.

Förändringen stadnade således hufvudsakligen vid en ny organisation

af Statsrådet. Det synes visserligen som om departementalformens införande inom den högsta förvaltningen, och indragningen af Rikets allmänna ärendens beredning borde följdriktigt hafva ledt till de gamla kansliexpeditionernas ombildning till verkliga departement, så inrättade att de kunde tillhandagå Departementschefen med den utredning af ärendenas detaljer, som för hans föredragning var af nöden. Men så skedde ej. Expeditionerna bibehöllos till det närmaste i sitt fordna skick, med hufvudsaklig uppgift att besörja protokollsföring och expedition af redan fattade beslut. Endast af expeditionschefen kunde föredraganden påräkna något väsendtligt biträde vid ärendenas beredning. Vid sådant förhållande och då man tillika tager i betraktande Departementschefernas skyldighet att i allmänhet närvara vid alla ärendens behandling i Statsrådet, med förpligtelse att sina meningar yttra och under ansvarighet för rådslagen icke blott med afseende på de ärenden, hvilka tillhörde hvars och ens eget departement, utan ock sådana som lydde under de öfriga, samt att denna skyldighet och detta ansvar gjorde det för Departementschefen nödigt att, vid sidan af den beredning han måste egna de mål hvilka tillhörde hans egen förvaltningsgren, inhemta kännedom äfven om de ärenden, hvilka af andra Departamentschefer föredrogos, så inser man lätt, att det arbete som af de nya Departementscheferne fordrades var af beskaffenhet att taga deras tid och krafter i anspråk i vida högre grad än som varit fallet med Statssekreterarne. Man kan ock ganska snart efter förändringens genomförande skönja spår till fruktan, att en sådan börda skulle blifva Departementscheferne för tung, och till försök att avvägbringa en väl behöflig lindring i densamma. Uppmärksamheten fästade sig företrädesvis vid två olika utvägar att vinna det åsyftade målet, den ena att förstärka regeringens arbetskrafter genou ökande af Statsrådsledamöternes antal, och den andra att afskilja en del ärenden från regeringens handläggning och hänvisa deras behandling till andra myndigheter. En åtgärd i sistnämnda riktning ifrågasattes redan år 1844, då Kongl. Maj:t i proposition till Rikets Ständer den 30 Oktober nämnda år angående tillökning i antalet af Högsta Domstolens ledamöter antydde, hurusom derigenom äfven den fördel kunde beredas, att någon del af de besvärsmål, hvilka af Konungen i Statsrådet afgjordes, kunde, om Konungen så för godt funne, öfverlemnas till Högsta Domstolen. Men propositionen blef afslagen, och samma öde vederfors ett vid 1853—1854 års riksdag af enskild motionär framställt och af Konstitutions-Utskottet tillstyrkt förslag om bildande af ett särskildt embetsverk, som under namn af Regeringsrätt skulle handlägga och afgöra besvärsmålen. Då frågans lösning i denna

riktning härmed syntes afskuren, föreslog Kongl. Maj:t i proposition till Rikets Ständer den 6 Oktober 1857 dels inrättande af ett nytt Statsdepartement för allmänna arbeten och kommunikationsanstalter, som skulle mottaga en del ärenden från de tyngst belastade Departementen, dels ock tillökning af de konsultativa Statsrådets antal till fyra, i ändamål att dymedelst bilda en tillräckligt talrik och mångsidig afdelning af Statsrådet, som skulle kunna på föredragning af vederbörande Departementschef och utan öfrige Departementschefer närvaro så bereda besvärsmålen, att de sedermera endast behöfde inför Kongl. Maj:t i Statsrådet i korthet anmälas; hvarjemte med den föreslagna förstärkningen af Statsrådet afsågs, att man vid afgörande af andra ärenden af mindre vikt alltid skulle hafva att i konseljen tillgå det antal ledamöter 8 § i Regeringsformen föreskrifver, utan att Departementscheferne dervid behöfde öfvervara hvarandras föredragning. Äfven denna framställning blef i begge dess delar af följande Riksdag afslagen. Slutligen har Kongl. Maj:t vid 1868 års riksdag dels ifrågasatt inrättning af ett nytt departement för näringar och allmänna arbeten, dels ock hemställt om sådan ändring i 7 § Regeringsformen, hvarigenom en del mindre viktiga mål, som nu vanligen i hela Statsrådets närvaro föredragas, och af hvilka öfrige Departementschefer nödgas inhemta kännedom i följd af den gemensamma ansvarighet, som för deras afgörande affordras samtliga närvarande Statsrådsledamöter, skulle kunna, efter som Kongl. Maj:t funne för godt, skiljas från föredragningen i konseljen för att af vederbörande Departementschef ensam och på eget ansvar afgöras. Icke heller något af dessa förslag kunde tillvinna sig Riksdagens bifall.

Vid alla de tillfällen då dessa frågor varit å bane, och i synnerhet efter införandet af årliga riksdagar, har man enhälligt erkänt den tvingande nödvändigheten att snart vidtaga tjenliga mått och steg, på det att icke Departementscheferne, nedtyngde af den mängd detaljfrågor, som i ständigt växande grad tager deras tid och krafter i anspråk, skola sättas ur stånd att egna de större samhällsviktiga frågorna den omsorg och den tankekraft som vederbör; men så länge saken uteslutande eller företrädesvis ur denna synpunkt varit föremål för förhandlingar, har man ej kunnat förena sig om lämpligheten af någon till behofvets afhjelpande föreslagen åtgärd. Deremot har Riksdagen under de vid sidan här af pågående öfverläggningarne om åstadkommande af en förenklad organisation af statsförvaltningen i dess helhet kommit till ett resultat i afseende på besvärsmålen behandling, som äfven för nu föreliggande fråga blifvit af synnerlig vikt. I anledning af en vid 1868 års riksdag väckt motion har nemligen Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 15 Maj nämnda

är bland annat anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida af de mål, hvilka nu afgöras af administrativ ortmyndighet och genom besvär kunna fullföljas antingen hos rikets kollegier eller andra förvaltande centrala embetsverk, samt vidare hos Kongl. Maj:t i Statsrådet eller ock omedelbart hos Kongl. Maj:t, sådana som kunna till rättsfrågor hänföras må öfverlemnas till behandling af allmän domstol, och sådana, som äro af både judiciel och administrativ natur, och hvilka fortfarande anses böra af administrativ ortmyndighet i första hand upptagas, likväl må i sista instansen af Kongl. Maj:t i dess Högsta Domstol afgöras. Enligt uppgift, meddelad af Justitie-ombudsmannen i hans till innevarande Riksdag afgifna embetsberättelse, är ifrågavarande ärende under beredning till föredragning hos Kongl. Maj:t. Att Riksdagens framställning redan i viss mån tillvunnit sig afseende, finner man deraf, att genom den af Kongl. Maj:t sistlidna år utfärdade förordning angående fattigvården en del besvärs mål i fattigvårdsärenden blifvit till Högsta Domstolen öfverflyttade. Emellertid och intill dess ytterligare åtgärder hunnit vidtagas, lärer, med stöd af 8 § Regeringsformen, den anordning vara af Kongl. Maj:t vidtagen, att besvärs målen, då så pröfvas nödigt, föredragas inför Konungen af vederbörande Departementschef i närvaro endast af de tre Statsråden utan departement, hvarigenom Departementscheferne befrias från all handläggning af sådana besvärs mål, hvilka ej tillhöra deras eget förvaltningsområde.

Med sistnämnda anordning till utgångspunkt har nu Herr Carlén förslagit att befria Departementscheferne från all befattning med besvärs målen och att, hufvudsakligen för dessa måls handläggning, af Statsråden utan departement, förstärkte till ett antal af fem, bilda en särskild afdelning af Konungens Råd. Motionären har fäst sin synnerlig vikt vid de fördelar som skulle vinnas, derest man beslöte sig för en sådan åtgärd, i stället att öfverflytta besvärs målen till Högsta Domstolen, och han har åt en utredning af dessa förhållanden egnat större delen af sin framställning. Då emellertid Riksdagen, såsom det får antagas, efter en mogen pröfning af de å båda sidor sig företeende skäl, genom ofvanberörda skrifvelse till Kongl. Maj:t förklarat sig anse önskvärdt, att en stor del af besvärs målen kunde af Högsta Domstolen öfvertagas, synes det Utskottet, som om redan på denna grund någon framställning af Riksdagen i annan syftning icke bör komma i fråga, åtminstone intill dess skrifvelsen blifvit inför Kongl. Maj:t slutligen föredragen och dervid visat sig om och i hvad mån Kongl. Maj:t funnit skäl att gå Riksdagens uttalade önskan till mötes. Skulle detta ske i hela den utsträckning, hvar till Riksdagens skrifvelse gifver anledning, så komme, enligt hvad Sär-

skilda Utskottet vid 1868 års riksdag beräknat, Kongl. Maj:t i Statsrådet att befrias från minst två tredjedelar af besvärsmålen och deribland dem, hvilka utan gensägelse mest af alla tagit Statsrådsledamöternas tid i anspråk. Skiljer man från de återstående rent administrativa besvärsmålen dem som röra tjenstetillsättningar, hvilka fortfarande äfven enligt motionärens åsigt skulle handläggas af Departementscheferne, så blir antalet af öfriga besvärsmål så obetydligt, att det säkerligen icke kan sättas i fråga att för deras skull vidtaga någon ny organisation af Statsrådet. Utskottet har visserligen ej förbisett, att den af motionären föreslagna s. k. Statsrådskonselj skulle få äfven en annan befattning sig uppdragen, nemligen den att utarbета förslag till ekonomiska, administrativa och kommunala lagar. Men såvida det under några omständigheter kan anses lämpligt att låta en afdelning af Statsrådet tjenstgöra i den jemförelsevis underordnade och för en regering temligen främmande egenkapen af lagberedning, så vore detta visserligen endast under den förutsättning, att samma statsrådsafdelning hade sig uppdragen tillämpningen af de lagar, den egde att föreslå. Försvinner denna förutsättning, kan Utskottet icke finna annat, än att det derpå grundade förslaget ock måste förfalla.

Hvad i öfrigt beträffar den ställning motionären synes vilja anvisa Statsrådskonseljens ledamöter, kan man väl med skäl sätta i fråga, huruvida det verkliga, såsom motionären framhåller, vore ett framsteg i konstitutionelt hänseende att tillskapa en afdelning af Statsrådet, som, »i det närmaste oberoende af de politiska vindkasterna», det vill väl med andra ord säga utan politisk ansvarighet inför representationen, eller åtminstone utan att denna ansvarighet, om den ock enligt lag funnes, i verkligheten gjordes gällande, skulle icke blott utöfva ett väsendtligt inflytande på Konungens beslut vid afgörande af besvärsmål och stiftande af ekonomisk lag, utan ock, på sätt motionären antydtt, deltaga med Statsrådets öfriga ledamöter i rådslagen och rikets viktigaste angelägenheter. Utskottet underskattar icke betydelsen af kontinuitet i ärendenas behandling, men förmenar att densamma bör kunna upprätthållas, utan att något efterskänkes, vare sig i grundsatsen eller dess tillämpning, af det inflytande, som i ett konstitutionelt samhälle bör tillkomma representationen i afseende på de åsikter, hvilka i frågor af sådan vikt som många af de nu nämnda söka göra sig gällande i Konungens Råd.

Då Utskottet under fullt erkännande af nödvändigheten att söka bereda Departementscheferne någon lättnad i det detaljarbete, hvarmed de under nuvarande förhållanden betungas, likväl icke kunnat biträda det förslag, som i denna syftning blifvit af motionären framställt, torde

det tillkomma Utskottet att, om ock i största korthet, antyda de medel, hvarigenom Utskottet föreställt sig att det af alla eftersträfvade målet borde, äfven utan grundlagsändring, kunna vinnas. Ett sådant medel vore att fortgå på den genom Riksdagens framställning angående besvärsmålen anvisade banan att från regeringens handläggning skilja sådana mål, hvilka icke genom sin natur nödvändigt höra dit och som lämpligen kunna blifva föremål för andra myndigheters behandling. Det lider intet tvifvel, att icke en hel mängd ärenden af mindre vikt, hvarmed Kongl. Maj:t nu besväras, skulle kunna utan ringaste olägenhet slutligen afgöras af vederbörande ortmyndigheter eller åtminstone af de centrala embetsverken. Men äfven med iakttagande häraf blefve det dock i anseende till öfriga ärendens ständigt växande antal snart af nöden att bereda departementscheferne tillgång till förstärkta arbetskrafter. Att för sådant ändamål öka statsrådsledamöternes antal vore dock, efter hvad Utskottet befarar, att äfventyra den enhet och sammanhållning, som man i främsta rummet måste söka bevara i förvaltningens högsta instans. Man finner huru i andra länder antalet af departementschefer hållits vid den lägsta möjliga siffra, så att det endast i länder med högst betydligt större folkmängd och utveckling än vårt öfverstiger det hos oss nu befintliga; och det kan icke med fog påstås, att våra förhållanden för ärendenas ändamålsenliga gång fordra ett större antal ledamöter i Statsrådet än som annorstädes anses af nöden. Det arbetsbiträde departementscheferne behöfva bör deremot, i följdriktig utveckling af 1840 års reform, sökas inom departementen medelst en sådan omgestaltning af Konungens kansli, att departementen efter de särskilda hufvudgrupperna af ärenden indelas i byråer, hvilkas chefer kunde med biträde af underlydande tjenstemän och under departementschefernes högsta ledning underkasta ärendena den grundliga förberedande detaljbehandling, som nu upptager så mycket af departementschefernes tid. Det är inom dessa byråer departementschefen skall hafva att tillgå den fack-kunskap, som icke får saknas inom den högsta förvaltningen, men som departementschefen icke, utan fara att förlora öfversigten af det hela, kan sjelf förvärfa inom alla områden af sin förvaltningskrets; det är genom byråerna kontinuiteten i ärendenas handläggning betryggas; det är hos dem den af motionären med rätta högt uppskattade vanan att redigera författningar bör finnas utbildad, och detta allt derföre, att man inom byråerna utan uppoffring af några konstitutionela garantier kan medgifva det oberoende af de politiska vindkasterna, som gör det möjligt för byråcheferne att, oberörde af de vexlingar Statsrådets ledamöter kunna vara underkastade, stanna på sina platser under så lång tid som erfordras för

att göra sig fullt förtrogne med handläggningen af de åt dem anförtrödda ärenden. Utskottet har sig bekant, att en sådan fördelning i byråer redan med framgång begynt införas i vissa departement, och vågar uttala den förvissning, att den härigenom vunna erfarenheten skall, till väsendtlig lättnad i departementschefernes arbete, leda till fortgång på den beträdda banan.

Motionären föreslår vidare, att åt departementscheferne måtte öfverlemnas, mera oförtydbart än i gällande regeringsform skett, rättigheten att hvar för sig meddela erforderliga föreskrifter till vederbörande embetsverk och embetsmän för ärendenas beredning, för upplysningars infordrande och för att bringa regeringens beslut i förvaltningsfrågor till verkställighet. I detta afseende innehåller Regeringsformens 10 §, att, innan ärendena hos Konungen i Statsrådet föredragas, skola de genom nödiga upplysningars inhemtande från vederbörande embetsverk af den föredragande beredas, och 38 §, att alla föreskrifter och erinringar om verkställighet af utfärdade beslut må af departementschefer omedelbart kunna till vederbörande expedieras. Genom Kongl. Cirkulärbrevet af den 18 Maj 1849 förklarar Kongl. Maj:t, att, då för fullgörandet af departementschefernes åliggande att genom nödiga upplysningars inhemtande från embetsverken bereda ärendena till föredragning i Statsrådet, äfvensom att meddela föreskrifter och erinringar om verkställighet af Kongl. Maj:ts utfärdade beslut, det bör medföra betydlig lättnad jemte större enkelhet och skyndsamhet i ärendenas behandling, om departementscheferne lemnas tillfälle att genom personlig närvaro i embetsverken inhemta nödige ansedda underrättelser och kännedom om ärendenas behandling, äfvensom att med vederbörande derstädes i förefallande ämnen öfverlägga, så bemyndigas departementscheferne att, då deras öfriga göromål medgifva och de finna sådant af nöden, bevista sessionerna hos de förvaltningsverk, som äro under hvarderas departement lydande, samt dervid ej mindre deltaga i öfverläggningarne, fastän icke besluten, än ock af dessa embetsverk och deras tjänstemän äska och erhålla de upplysningar, som i ett eller annat afseende kunna i dem tillhörande tjänsteärenden erfordras. Slutligen har Kongl. Maj:t genom bref den 1 April 1845 och den 11 Januari 1859 uppdragit åt vederbörande krigsdepartementschef att närmast under Konungen föra befäl öfver armén och flottan, med rättighet att angående vissa ärenden med chefs makt och myndighet fatta beslut. I afseende på rättigheten att infordra nödiga upplysningar för ärendenas beredning synas dessa föreskrifter icke i tydlighet lemna något öfrigt att önska. De innefatta ock enligt Utskottets förmenande en ganska vidsträckt myndighet för departementscheferne

att bringa regeringens beslut till verkställighet. »Sammanställer man dessa stadganden», yttrar härom Konstitutions-Utskottet vid 1868 års riksdag, »och dertill tager i betraktande den grad af myndighet man måste fästa vid sjelfva begreppet af chef för en förvaltningsgren, synes Utskottet deraf framgå att, om ock enligt våra grundlagars anda föredraganden hufvudsakligen är rådgifvare och icke eger i Konungens ställe afgöra något ärende, han dock såsom chef för sitt departement eger gifva de föreskrifter, hvilka kunna vara af nöden för förvaltningens gång inom den gren deraf, som blifvit honom anförtrodd, hvartill ock torde höra rättigheten att, sedan ett beslut i en ren förvaltningsfråga, som icke berör enskild persons eller korporations rätt, blifvit till sina väsendtliga bestämmelser i Statsrådet fattadt, meddela sådana föreskrifter till vederbörande embetsverk, som för beslutets genomförande kunna finnas nödiga, utan att behöfva i Statsrådet föredraga hvarje detaljärende, hvars sammanhang med ett redan fattadt beslut är klart och tydligt». Då följaktligen de åberopade lagbuden, vare sig man betraktar deras ordalag eller syfte, i departementschefens hand synas lägga all den makt som fordras för att bereda nödigt samband mellan departementet och underlydande förvaltningsverk, samt för tillsyn å förvaltningens gång och å utförandet af beslutade åtgärder, torde det af motionären afsedda förtydligande af hithörande stadganden icke vara af något synnerligt behof påkalladt.

Att ur grundlagen utesluta bestämmelserna om departementens antal och namn anser Utskottet väl vara i princip riktigt och äfven i någon mån egnadt att underlätta en under närvarande förhållanden väl behöflig ändamålsenligare fördelning af ärendena departementen emellan, men då Riksdagen för icke längre tid tillbaka än år 1868 afslagit ett af Konstitutions-Utskottet då framlagdt förslag i dylik syftning, och då det visserligen må erkännas att, så länge fråga ej väckes om indragning af ett helt departement och dess förenig med ett annat, en öfverflyttning af ärenden från de mest betungade departementen kan i ganska vidsträckt skala ega rum utan att möta hinder af departementens i grundlagen bestämda namn, synes äfven denna grundlagsändring kunna utan olägenhet någon tid anstå, till dess allmänna meningen blifvit fullt öfvertygad om dess fördelar.

Slutligen har motionären föreslagit — och derutinnan sammanfaller hans förslag i det närmaste med Herr von Ehrenheims — att, jemte det den för Justitie- och Utrikes statsministrarne nu stadgade högre värdighet komme att upphöra, Kongl. Maj:t skulle ega att bland Statsrådets ledamöter utse en Statsminister. Såsom bekant är, kan denna

högre värdighet, åtminstone så vidt den gäller Justitie-statsministern, numera endast förklaras ur historisk grund. Det gamla Riksdrots-embetet, som af Gustaf III blifvit återupplifvadt, hölls ännu år 1809 besatt, och då man åt dess innehafvare, som tillika var främste ledamot af Högsta Domstolen och President i Svea Hofrätt, ville inrymma en plats i det nya Statsrådet, kunde detta ej ske med mindre än att han der bibehöll den höga värdighet, hvartill hans fordna rang och innehafvande embeten berättigade honom. Af denna anledning och då Justitie-statsministern fortfarande intill år 1840 innehade den särskilda ställning i förhållande till Statsrådets öfriga ledamöter, att han tillika var ledamot af Högsta Domstolen, blef han beklädd med statsministers värdighet. Sedermera hafva icke blott dessa förutsättningar för bibehållande af den högre värdigheten försvunnit, utan ock en särskild anledning tillkommit, som gör dess upphörande önskvärdt. Det har nemligen, utan att derom finnes något i grundlagen stadgadt, visat sig vara af sakens natur påkalladt, att bland Statsrådets ledamöter alltid funnits någon med den ställning till sina embetsbröder, att Konungen företrädesvis valt att meddela sig med honom, då han pröfvat nödigt att i något ärende af större politisk vikt, innan detsamma till afgörande företages, på förhand inhemta Statsrådets mening, och till hvilken Riksdagens Kamrar kunnat vända sig, då det gällt att i någon maktpåliggande och regeringens ställning i det hela berörande fråga erfara dess tankar. Detta behof har redan framträdt med den bestämdhet, att det icke kan afvisas, och det synes derföre Utskottet angeläget att undanröjda det hinder som i grundlagen finnes derför, att saken må kunna på ett fritt och naturligt sätt utveckla sig så, att den bäst motsvarar sitt ändamål. Detta hinder ligger i Justitie-statsministerns höga värdighet, i följd af hvilken han ansetts sjelfskrifven att intaga en sådan framstående politisk ställning. Konungen nödsakas härigenom å ena sidan att vid val af chef för Justitie-departementet fästa hufvudsakligt afseende vid den valdes politiska egenskaper, medan han å andra sidan i valet af Statsminister är inskränkt till dem, hvilka ega erforderlig skicklighet att bekläda chefskapet för Justitie-departementet. Utskottet finner det i alla afseenden lämpligare att åt Konungen öfverlemnas att till Statsminister utse den af sina rådgifvare, hvilken han finner med största fördel för ärendenas gång kunna bekläda en dylik befattning, utan att ett visst departement eller ens något departement behöfde vara dermed för-enadt.

Ehuru af den ställning som sålunda tillkomme statsministers-embetet blefve en följd, att chefen för Utrikes-departementet skulle upphöra

att vara Statsminister, bör han dock fortfarande benämnas *Minister* för utrikes ärendena, enär det icke torde sakna all betydelse, att han kan tillägga sig denna titel vid den utrikes brefvexlingen, och han dessutom i olikhet med de öfrige departements-cheferne utöfvar verkliga ministerfunktioner och innehar en särskild ställning såsom representant för begge de förenade rikena.

I sammanhang med dessa grundlagsändringar anser sig Utskottet jemväl böra tillstyrka borttagande af bestämmelsen i 6 § Regeringsformen, att minst två af Statsråden utan departement böra hafva förvaltat civil beställning, enär Konungens rätt att välja sitt råd derigenom utan ändamål inskränkes, äfvensom att ur 34 § måtte utgå hvad der stadgas om statsrådsledamöters rang. Man torde numera vara ense derom, att dylika bestämmelser icke hafva sin plats i grundlag.

De öfriga af Utskottet tillstyrkta förändringar röra endast redaktionen och äro nödvändiga följder af dem, hvilka Utskottet ansett böra vidtagas i 5 och 6 §§ Regeringsformen.

Utskottet hemställer alltså:

1:o att Riksdagen måtte i anledning af de väckta motionerna antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling följande förändringar i

Regeringsformen.

§ 5.

(Nuvarande lydelsen).

Statsrådet skall bestå af tio ledamöter, *hvilka* ege att alla der förekommande ärenden öfvervara; ej må fader och son eller bröder på en gång vara ledamöter af Statsrådet.

(Föreslagen lydelse).

Statsrådet skall bestå af tio ledamöter, *bland hvilka Konungen utnämne en Statsminister. Desse* ege att alla i Statsrådet förekommande ärenden öfvervara; ej må fader och son eller bröder på en gång vara ledamöter af Statsrådet.

§ 6.

Af Statsrådets ledmöter skola sju vara chefer, hvar för sitt Departement, nemligen:

Justitie-statsministern för Justitie-departementet;

Statsministern för Utrikes ärendena för Utrikes-departementet;

En chef och föredragande Statsråd för Landtförsvars-departementet, hvilken tillika vare Konungens rådgifvare i kommandomål för arméen;

En för Sjöförsvars-departementet, hvilken tillika vare Konungens rådgifvare i kommandomål för flottan;

En för Civil-departementet;

En för Finans-departementet;

samt

En för Ecklesiastik-departementet.

Den närmare fördelningen af ärendena, departementen emellan, bestämmes af Konungen genom en särskildt utfärdad, offentligen kungjord stadga.

Bland de tre Statsråden utan departement böra minst två hafva förvaltadt civil beställning.

Af Statsrådets ledamöter skola sju vara chefer, hvar för sitt Departement, nemligen:

Ministern för Utrikes ärendena för Utrikes-departementet;

En chef för Justitie-departementet;

En för Landtförsvars-departementet, hvilken tillika vare Konungens rådgifvare i kommandomål för arméen;

En för Sjöförsvars-departementet, hvilken tillika vare Konungens rådgifvare i kommandomål för flottan;

En för Civil-departementet;

En för Finans-departementet;

samt

En för Ecklesiastik-departementet.

Den närmare fördelningen af ärendena, departementen emellan, bestämmes af Konungen genom en särskildt utfärdad, offentligen kungjord stadga.

§ 11.

Ministeriela mål, hvarmed förstås alla de som angå rikets förhållande till främmande Makter, må Konungen låta bereda och handhafva på det sätt honom lämpli-

Ministeriela mål, hvarmed förstås alla de som angå rikets förhållande till främmande Makter, må Konungen låta bereda och handhafva på det sätt honom lämpli-

gast synes. *Statsministern* för utrikes ärendena tillhör att dessa mål inför Konungen föredraga och anmäla i närvaro af någon annan Statsrådets ledamot. Är *Statsministern* frånvarande, — — — —

gast synes. *Ministern* för utrikes ärendena tillhör att dessa mål inför Konungen föredraga och anmäla i närvaro af någon annan Statsrådets ledamot. Är *Ministern* frånvarande, — — — —

§ 12.

Konungen eger att i afhandlingar och förbund med främmande Makter ingå, sedan han enligt föregående § deröfver hört *Statsministern* för utrikes ärendena och någon annan tillkallad Statsrådets ledamot.

Konungen eger att i afhandlingar och förbund med främmande Makter ingå, sedan han enligt föregående § deröfver hört *Ministern* för utrikes ärendena och någon annan tillkallad Statsrådets ledamot.

§ 26.

Då justitieärenden i Statsrådet föredragas, skola, jemte *Justitie-statsministern*, och två Statsråd, två af Högsta Domstolens ledamöter dem öfvervara, med den skyldighet att till protokollet sig yttra, som 9 § föreskrifver.

Då justitieärenden i Statsrådet föredragas, skola, jemte *Chefen för Justitie-departementet* och två Statsråd, två af Högsta Domstolens ledamöter dem öfvervara, med den skyldighet att till protokollet sig yttra, som 9 § föreskrifver.

§ 32.

Sändebud hos främmande Makter och tjenstemän vid Beskickningarna nämne Konungen i *Statsministerns* för utrikes ärendena och någon annan tillkallad Statsrådsledamots närvaro.

Sändebud hos främmande makter och tjenstemän vid Beskickningarna nämne Konungen i *Ministerns* för utrikes ärendena och någon annan tillkallad Statsrådsledamots närvaro.

§ 34.

Statsministrarne innehafve rikets högsta värdighet, och Statsråden den närmaste derintill. Statsminister eller Statsråd må icke tillika annat embete utöfva, ej heller några inkomster deraf uppbära. Justitieråd må ej tillika annat embete innehafva eller utöfva.

Statsminister eller Statsråd må icke tillika annat embete utöfva, ej heller några inkomster deraf uppbära. Justitieråd må ej tillika annat embete innehafva eller utöfva.

Riksdags-ordningen.

§ 32.

1. Den, som blifvit till riksdagsman vald, skall, första gången han efter valet till riksdag sig inställer, inför *Justitie-statsministern*, eller den Konungen i hans ställe förordnar, sin fullmakt till granskning uppvisa å den dag Riksdagen sammanträder eller, om riksdagsman senare sig inställer, så snart derefter ske kan. Denna granskning, — —

1. Den, som blifvit till riksdagsman vald, skall, första gången han efter valet till riksdag sig inställer, inför *Statsministern*, eller den Konungen i hans ställe förordnar, sin fullmakt till granskning uppvisa å den dag Riksdagen sammanträder eller, om riksdagsman senare sig inställer, så snart derefter ske kan. Denna granskning, — — —

§ 33.

Så snart fullmakterna undergått den i mom. 1 af nästföregående § föreskrifna granskning samt berättelse om förloppet dervid blifvit af *Justitie-statsministern*, eller den i hans ställe förordnad är, meddelad Kamrarna, — — — —

Så snart fullmakterna undergått den i mom. 1 af nästföregående § föreskrifna granskning samt berättelse om förloppet dervid blifvit af *Statsministern*, eller den i hans ställe förordnad är, meddelad Kamrarna, — — — —

§ 34.

Konungen låter offentligen kungöra den af honom för riksdags öppnande bestämda tid, som ej må utsättas senare än å femte söcken dagen efter riksdags början. På den tid skola riksdagsmännen, sedan gudstjenst med dem hållen är, sammankomma på rikssalen, der Konungen, eller, då han så för godt finner, *någon af Statsministrarna* förer ordet. Vid detta tillfälle —

Konungen låter offentligen kungöra den af honom för riksdags öppnande bestämda tid, som ej må utsättas senare än å femte söcken dagen efter riksdags början. På den tid skola riksdagsmännen, sedan gudstjenst med dem hållen är, sammankomma på rikssalen, der Konungen, eller, då han så för godt finner, *Statsministern eller annan Statsrådsledamot* förer ordet. Vid detta tillfälle — — — —

§ 36.

Vill Konungen — — — —
— meddelas.

Då riksdag skall avslutas, infinna sig, på Konungens kallelse och efter förrättad gudstjenst, riksdagsmännen på rikssalen och framföra genom Talmännen sina välönskningar. Derefter uppläses riksdagsbeslutet, hvaruppå Konungen, sjelf eller genom *någon af Statsministrarna*, förklarar riksdagen vara avslutad.

Vill Konungen — — — —
— meddelas.

Då riksdag skall avslutas, infinna sig, på Konungens kallelse och efter förrättad gudstjenst, riksdagsmännen på rikssalen och framföra genom Talmännen sina välönskningar. Derefter uppläses riksdagsbeslutet, hvaruppå Konungen, sjelf eller genom *Statsministern eller annan Statsrådsledamot*, förklarar riksdagen vara avslutad.

Tryckfrihets-förordningen.

§ 1.

4:o. Utgifvare af dagblad eller periodiska skrifter anmäla sig,

Bih. till Riksd. Prot. 1872. 3 Saml. 8 Häft.

4:o. Utgifvare af dagblad eller periodiska skrifter anmäla sig,

jemte titeln och tryckningsorten,
hos *Justitie-statsministern* — —

— — — — —
5:o. Privilegier å boktryckeri
— — — mil.

Då ett boktryckeri — — rätt.
Den ett nytt boktryckeri — —
— sagd är. I båda fallen åligger
det Konungens Befallningshafvande,
sedan behörig anmälan hos honom
blifvit gjord, att genast, eller med
först omgående post, derom under-
rätta *Justitie-statsministern*. Anläg-
ges — — — — —

8:o. Vid rättegångens bör-
jan — — — tillkännagifver. An-
går rättegången dagblad eller pe-
riodiska skrifter, blifve utgifvarens
namn af *Justitie-statsministern* i
följd af ofvan föreskrifna anmälan
uppgifvet. Domaren eger — —
— — — — —

jemte titeln och tryckningsorten,
hos *Chefen för Justitie-departementet*

— — — — —
5:o. Privilegier å boktryckeri
— — — mil.

Då ett boktryckeri — — rätt.
Den ett nytt boktryckeri — —
— sagd är. I båda fallen åligger
det Konungens Befallningshafvande,
sedan behörig anmälan hos honom
blifvit gjord, att genast, eller med
först omgående post, derom under-
rätta *Chefen för Justitie-departemen-
tet*. Anlägges — — — — —

8:o. Vid rättegångens bör-
jan — — — tillkännagifver. An-
går rättegången dagblad eller pe-
riodiska skrifter, blifve utgifvarens
namn af *Chefen för Justitie-departe-
mentet* i följd af ofvan föreskrifna
anmälan uppgifvet. Domaren eger
— — — — —

§ 4.

I afseende på bevakningen öf-
ver skrifiers lofliga allmängörande,
skola följande stadganden gälla:

1:o. *Justitie-statsministern* skall
tillkomma att både inom huf-
vudstaden och i orterna, antingen
sjelf eller genom vederbörligen af
honom förordnade ombud, vaka öf-
ver skrifiers allmängörande, på det
sätt och i de delar, som här nedan-
före stadgas.

2:o. Till befrämjande af det-
ta ändamål, vare härmed till ovä-
gerlig efterlefnad föreskrifvet, att

I afseende på bevakningen öf-
ver skrifiers lofliga allmängörande,
skola följande stadganden gälla:

1:o. *Chefen för Justitie-de-
partementet* skall tillkomma — —
stadgas.

2:o. Till befrämjande af det-
ta ändamål, vare härmed till ovä-
gerlig efterlefnad föreskrifvet, att

i samma stund, ej senare än en skrift till försäljning eller till spridande, på hvad annat sätt som helst, utgifves, skall ett exemplar aflemnas, i Stockholm till *Justitie-statsministern*, och i hvarje annan ort till hans förordnade ombud. Boktryckare, som denna föreskrift uraktlåter, böte hvarje gång femtio riksdaler, och om han, utan att vara försedd med *Justitie-statsministerns* bevis om gjord anmälan af ett dagblad eller periodisk skrift, desamma trycker, böte ett hundra riksdaler, och skriftens utgifvande inställes, intill dess utgifvaren iakttagit hvad ofvanföre derom stadgadt är.

3:o. I alla de fall, der åtal enligt 2 § 4 mom. samt 3 § genom allmän åklagare anställes, ege *Justitie-statsministern* eller dess ombud rättighet, att, då han det nödigt pröfvar, en skrift med qvarstad belägga låta, hvilken sist inom åtta dagars förlopp verkställes. Börande en månad efter den dag, då i landsort qvarstaden lagd blifvit, *Justitie-statsministern* meddela ombudet sitt gillande eller upphäfvande deraf. Är uti hufvudstaden qvarstad ej inom åtta dagars förlopp lagd, eller i landsorterna *Justitie-statsministerns* gillande ej, inom ofvanskrifna en månads förlopp, ankommet, må qvarstad ej, utan efter laga domstols och Tryckfrihets-komitéens yttrande, gälla. Men vid alla de tillfällen, då *Justitie-statsministern* anser förbrytelser emot denna lag sig yppa, och

i samma stund, ej senare än en skrift till försäljning eller till spridande, på hvad annat sätt som helst, utgifves, skall ett exemplar aflemnas, i Stockholm till *Chefen för Justitie-departementet*, och i hvarje annan ort till hans förordnade ombud. Boktryckare, som denna föreskrift uraktlåter, böte hvarje gång femtio riksdaler, och om han, utan att vara försedd med *Chefens* för *Justitie-departementet* bevis om gjord anmälan af ett dagblad eller periodisk skrift, desamma trycker, böte ett hundra riksdaler, och skriftens utgifvande inställes, intill dess utgifvaren iakttagit hvad ofvanföre derom stadgadt är.

3:o. I alla de fall, der åtal enligt 2 § 4 mom. samt 3 § genom allmän åklagare anställes, ege *Chefen för Justitie-departementet* eller dess ombud rättighet, att, då han det nödigt pröfvar, en skrift med qvarstad belägga låta, hvilken sist inom åtta dagars förlopp verkställes. Börande en månad efter den dag, då i landsort qvarstaden lagd blifvit, *Chefen för Justitie-departementet* meddela ombudet sitt gillande eller upphäfvande deraf. Är uti hufvudstaden qvarstad ej inom åtta dagars förlopp lagd eller i landsorterna *Chefens* för *Justitie-departementet* gillande ej, inom ofvanskrifna en månads förlopp, ankommet, må qvarstad ej, utan efter laga domstols och Tryckfrihets-komitéens yttrande, gälla. Men vid alla de tillfällen, då *Chefen för Justitie-departementet* an-

så ofta målet ej hör, vare sig, såsom blott ordningsmål, under hans egen pröfning, eller, vid personliga förolämpanden, till den oförrättades enskilda beifrande, åligge *Justitie-statsministern*, antingen han funnit qvarstad ega rum, eller endast åtal vid laga domstol, att skriften ofördröjligen och omedelbart till Justitiekanslerens laga åtgärd öfverlemna.

4:o. Till ordningsmål räknas, om, vid tryckeris anläggande, uraktlåtes hvad 1 § 5 mom. derom stadgar, eller om boktryckare underlåter, att, enligt 1 § 10 mom., å skriften utsätta sitt namn, tryckningsorten och året, eller om han en hos honom tryckt skrift till *Justitie-statsministern* eller dess ombud, inom utsatt tid, icke aflemnar, eller om, emot 1 § 12 mom., tryckta skrifter, hvarå boktryckarenamn, tryckningsort eller årtal ej äro utsatta, föryttras. I dessa fall ege *Justitie-statsministern*, att, i öfverensstämmelse med hvad denna lag stadgar, den brottslige genast pliktfälla; denne likväl obetaget, att, der han sig så befogad finner, hos Konungen, i dess Justitie-revisions-expedition, underdåniga besvär anföra, i Stockholm inom femtonde dagen och i landsorterna inom en månad, sedan han af *Justitie-statsministerns* utslag bevisligen del undfått. För öfrigt äro ordningsmål ej andra, än sådana ekonomiska, som, enligt något framdeles tillgörande boktryckeri- och

ser förbrytelser emot denna lag sig yppa, och så ofta målet ej hör, vare sig, såsom blott ordningsmål, under hans egen pröfning, eller, vid personliga förolämpanden, till den oförrättades enskilda beifrande, åligge *Chefen för Justitie-departementet*, antingen han funnit qvarstad ega rum, eller endast åtal vid laga domstol, att skriften ofördröjligen och omedelbart till Justitiekanslerens laga åtgärd öfverlemna.

4:o. Till ordningsmål räknas, om, vid tryckeris anläggande, uraktlåtes hvad 1 § 5 mom. derom stadgar, eller om boktryckare uraktlåter, att, enligt 1 § 10 mom., å skriften utsätta sitt namn, tryckningsorten och året, eller om han en hos honom tryckt skrift till *Chefen för Justitie-departementet* eller dess ombud, inom utsatt tid, icke aflemnar, eller om emot 1 § 12 mom., tryckta skrifter, hvarå boktryckarenamn, tryckningsort eller årtal ej äro utsatta, föryttras. I dessa fall ege *Chefen för Justitie-departementet*, att, i öfverensstämmelse med hvad denna lag stadgar, den brottslige genast pliktfälla; denne likväl obetaget, att, der han sig så befogad finner, hos Konungen, i dess Justitie-revisions-expedition, underdåniga besvär anföra, i Stockholm inom femtonde dagen och i landsorterna inom en månad, sedan han af *Chefens för Justitie-departementet* utslag bevisligen del undfått. För öfrigt äro ordningsmål ej andra, än sådana ekonomiska, som, enligt något framde-

bokhandels-reglemente, till *Justitie-statsministerns* pröfning kunna höra, och till rubbning af något stadgande i denna lag icke leda.

5:o. Så snart någon förbrytelse emot denna lag blifvit af *Justitie-statsministern* hos Justitiekanslern anmäld — — —.

6:o. Sedan sex månader förflutit, efter det en skrift till *Justitie-statsministern*, eller hans ombud, enligt näst föregående 2 mom. inkommit, — — — förolämpad. Är någon skrift med kvarstad belagd, då skall åtal ske å skriften, inom åtta dagar i hufvudstaden, och i orterna åtta dagar efter det *Justitie-statsministerns* gillande af kvarstaden blifvit kunnigt; i annat fall upphøre kvarstaden och vare skriftens försäljning obehindrad.

10:o. I afseende på försäljning och utspridande af utifrån inkomna skrifter på svenska språket, ege *Justitie-statsministern* lika rättigheter — — —.

11:o. Finner *Justitie-statsministern*, att utrikes ifrån inkommen, på främmande språk författad, skrift — — — förblifva. Till den ändan åligge hvar och en, som bokhandel idkar, att till *Justitie-statsministern* eller hans ombud inlemna förteckning på inkomna utländska skrifter. Skulle å någon sådan kvarstad läggas, inhemte *Justitie-statsministern* i underdånighet Kongl. Maj:ts nådiga befallning, — — —.

les tillgörande boktryckeri- och bokhandels-reglemente, till *Chefens för Justitie-departementet* pröfning kunna höra, och till rubbning af något stadgande i denna lag icke leda.

5:o. Så snart någon förbrytelse emot denna lag blifvit af *Chefen för Justitie-departementet* hos Justitiekanslern anmäld — — —.

6:o. Sedan sex månader förflutit, efter det en skrift till *Chefen för Justitie-departementet*, eller hans ombud, enligt näst föregående 2 mom. inkommit, — — — förolämpad. Är någon skrift med kvarstad belagd, då skall åtal ske å skriften, inom åtta dagar i hufvudstaden, och i orterna åtta dagar efter det *Chefens för Justitie-departementet* gillande af kvarstaden blifvit kunnigt, i annat fall upphøre kvarstaden och vare skriftens försäljning obehindrad.

10:o. I afseende på försäljning och utspridande af utifrån inkomna skrifter på svenska språket, ege *Chefen för Justitie-departementet* lika rättigheter — — —.

11:o. Finner *Chefen för Justitie-departementet*, att utrikes ifrån inkommen, på främmande språk författad, skrift — — — förblifva. Till den ändan åligge hvar och en, som bokhandel idkar, att till *Chefen för Justitie-departementet* eller hans ombud inlemna förteckning på inkomna utländska skrifter. Skulle å någon sådan kvarstad läggas, inhemte *Chefen för Justitie-departementet* i underdånighet Kongl. Maj:ts nådiga befallning, — — —.

§ 5.

8:o. Finner *Justitie-statsministern* eller dess ombud sig befogad, — — — trefaldt författas, hvaraf den ena tillställes *Justitie-statsministern* eller hans ombud, den andra magistraten och den tredje boktryckaren. Magistraten vare pliktig, — — — embetets förlust. *Justitie-statsministern* eller dess ombud ege ej makt att, annorlunda än nu sagdt är, qvarstad fordra — — — anstalt foga; men icke må han om någon sådan föregående qvarstad, som här framföre nämndt är, förordna, utan *Justitie-statsministerns* eller hans ombuds hörande och tillstyrkande. Är målet till laga domstol kommet, och qvarstad der af aktor yrkad, bör domstolen sig deröfver, inom åtta dagar, utlåta; men likväl, derest det utan tidsutdrägt ske kan, *Justitie-statsministerns* eller dess ombuds utlåtande inhemtas. Afslås qvarstadspåståendet, fortfares ändock med rätttegången; men om påståendet gillas, och har *Justitie-statsministern* eller hans ombud sådant tillstyrkt, — — —.

11:o. Angripas, uti af trycket — — — allmän lag föreskrifva; dock må underdomaren, vid sådana enskilda tvister, utan inhemtadt utlåtande af *Justitie-statsministern* eller hans ombud, qvarstadsfrågor upptaga — — —.

8:o. Finner *Chefen för Justitie-departementet* eller dess ombud sig befogad, — — — trefaldt författas, hvaraf den ene tillställes *Chefen för Justitie-departementet* eller hans ombud, den andra magistraten och den tredje boktryckaren. Magistraten vare pliktig, — — — embetets förlust. *Chefen för Justitie-departementet* eller dess ombud ege ej makt att, annorlunda än nu sagdt är, qvarstad fordra, — — — anstalt foga; men icke må han om någon sådan föregående qvarstad, som här framföre nämndt är, förordna, utan *Chefens för Justitie-departementet* eller hans ombuds hörande och tillstyrkande. Är målet till laga domstol kommet, och qvarstad der af aktor yrkad, bör domstolen sig deröfver, inom åtta dagar, utlåta; men likväl, derest det utan tidsutdrägt ske kan, *Chefens för Justitie-departementet* eller dess ombuds utlåtande inhemtas. Afslås qvarstadspåståendet, fortfares ändock med rätttegången; men om påståendet gillas, och har *Chefen för Justitie-departementet* eller hans ombud sådant tillstyrkt, — — —.

11:o. Angripas, uti af trycket — — — allmän lag föreskrifva; dock må underdomaren, vid sådana enskilda tvister, utan inhemtadt utlåtande af *Chefen för Justitie-departementet* eller hans ombud qvarstadsfrågor upptaga — — —.

12:o. I frågor om qvarstad — — — biträda; dock må ej hos bokhandlare eller annan försäljare å någon inom riket utkommen skrift qvarstad begäras, utan att genom bevis kan styrkas, att skriften i tryckningsorten blifvit med qvarstad belagd, eller i det fall, att skriften ej blifvit, enligt 4 § 2 mom., till *Justitie-statsministern* eller dess ombud inlemnad.

13:o. Varder någon af trycket härstädes utkommen eller utländsk, hit i riket införd, skrift, utaf en eller flera främmande staters sändebud eller deras Regeringar anmäld, såsom innefattande sådana ämnen, hvilka kunna föranleda till missnöje hos andra Makter, ege Konungen att derom, efter sakens och omständigheternas beskaffenhet, i nåder förordna, samt, om han så nödigt pröfvar, om skriftens seqvestrerande och indragning, genom *Dess Justitie-statsminister* eller *Justitiekansler*, så väl hos boktryckare som försäljare eller andra utspridare, låta föranstalta, — — —.

12:o. I frågor om qvarstad — — — biträda; dock må ej hos bokhandlare eller annan försäljare å någon inom riket utkommen skrift qvarstad begäras, utan att genom bevis kan styrkas, att skriften i tryckningsorten blifvit med qvarstad belagd, eller i det fall, att skriften ej blifvit, enligt 4 § 2 mom., till *Chefen för Justitie-departementet* eller dess ombud inlemnad.

13:o. Varder någon af trycket härstädes utkommen eller utländsk, hit i riket införd, skrift, utaf en eller flera främmande staters sändebud eller deras Regeringar anmäld, såsom innefattande sådana ämnen, hvilka kunna föranleda till missnöje hos andra Makter, ege Konungen att derom, efter sakens och omständigheternas beskaffenhet, i nåder förordna, samt, om han så nödigt pröfvar, om skriftens seqvestrerande och indragning, genom *Chefen för Justitie-departementet* eller *Justitiekansleren*, såväl hos boktryckare som försäljare eller andra utspridare, låta föranstalta, — — —.

2:o. att Herr Carléns motion i öfrigt icke måtte till någon vidare åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 April 1872.

På Utskottets vägnar:

TH. MUNCK AF ROSENSCHÖLD.

Herr *Munck af Rosenschöld* har velat gifva tillkänna, att han icke öfvervarit detta ärendes behandling inom Utskottet.